

**ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ไปปฏิบัติในท้องถิ่น กรณีศึกษา : ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน
ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี**

**The Understanding of the Sufficiency Economy Philosophy
for Implementation in the Local Community:
A Case Study of Household Leaders at Sai khow Sub - District,
Koh Phow District, Pattani Province**

เวคิน วุฒิวงศ์*

Vakin Wutthiwong*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
Faculty of Humanities and Social Science, Yala Rajabhat University,
*Corresponding author. E-mail: vakin1128@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจในการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชุมชน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี ด้านจิตใจ และเพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้าใจในการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชุมชน จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ภาวะหนี้สิน จำนวนการถือครองที่ดิน และจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครัวเรือน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้วิธีการการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 34 ของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านจากประชากรครัวเรือน 789 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือนในตำบลทรายขาวโดยวิธีการของ Taro Yamane แยกจำนวนครัวเรือนออกเป็น 6 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านลำหย้ง จำนวน 48 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 บ้านหลวงจันทร์ จำนวน 41 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 บ้านทรายขาวออก จำนวน 53 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 บ้านควนลังงา จำนวน 44 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 บ้านทรายขาวตก จำนวน 37 ครัวเรือน และหมู่ที่ 6 บ้านลำอาน จำนวน 42 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 265 ครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ในภาพรวมมีความเข้าใจระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพึ่งตนเองด้านจิตใจ มีผลความเข้าใจ

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คือการพึ่งตนเองด้านสังคม ($\bar{X} = 3.49$) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.35$) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.31$) และการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.16$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงปริมาณ เศรษฐกิจพอเพียง ท้องถิ่น จังหวัดปัตตานี

Abstract

This quantitative research aims to study the level of understanding the community currently has in the sufficiency economy philosophy practice in regard to five areas; economy, society, natural resources, technology and psychology. In addition, the research will compare the data collected by age, level of education, income, debt and land ownership of participants and examine each group's comprehension of the philosophical approaches to local practitioners in Sai Kao, Khok Pho district, Pattani province. The samples in this study were selected using a proportional stratified random sampling method, introduced by Taro Yamane. The sample accounts for 34 percent of households in each village, with a total of 789 households in Sai Kao. There are 265 households, were categorized into 6 villages; Lam Yang (48 households), Luang Chan (41 households), Sai Kao Org (53 households), Kuan Lang-nga (44 households), Sai Kao Tok (37 households), and Lam Arn (42 households). The results showed that the overall level of understanding of the sufficiency economy philosophy in practice among the community is a median level of ($\bar{X} = 3.43$). The Psychological Self-sufficiency returned the highest mean score ($\bar{X} = 3.69$). The average understanding of the remaining areas was shown to be as follows: Social Self-reliance ($\bar{X} = 3.49$), Economic Self-reliance ($\bar{X} = 3.35$), Natural Resources Reliance ($\bar{X} = 3.31$), and Technology Self-reliance ($\bar{X} = 3.16$) respectively.

Keywords: Quantitative research, Sufficiency economy, Local community, Pattani province

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2542)

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของสังคมไทย เนื่องจากปัญหาการบริโภคที่เกินพอดีการใช้จ่ายเกินตัวและการพัฒนาประเทศตามกระแส การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสมัยใหม่ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก คนส่วนใหญ่ผูกติดและพึ่งพาระบบเงินฟุ้งตนเองไม่ได้ จนสังคมไทยเติบโตรวดเร็วทางภาคอุตสาหกรรมที่ไม่มั่นคง ขณะเดียวกันภาคเกษตรกรรมหรือชนบทกำลังประสบปัญหา ซึ่งต่างกับสังคมไทยในอดีตที่ชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นแบบพี่น้อง ฟุ้งพาดตนเองและใช้ชีวิตแบบยังชีพ เป็นสังคมแบบ “พอเพียง” ซึ่งต่างกับปัจจุบันเป็นสังคมแบบ “มั่งคั่ง” บูลา “วัตถุนิยม” เห็นได้จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย เกิดกระแสไหลเข้าวัฒนธรรมตะวันตกและประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียอย่างรุนแรง ส่งผลให้วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมเริ่มสูญหายไปไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการเล่นต่างๆ กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงให้เกิดวัฒนธรรมบริโภคนิยม กระแสเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหามากมาย ทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้น ขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ สุขภาพจิตตกต่ำ ผู้คนในประเทศต้องอดออม อดทนต่อภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยกันทั้งสิ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินชีวิต มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2544)

ดังนั้นแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงพระราชทานให้เป็นแนวทางสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยภายใต้สถานการณ์ เงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แผนพัฒนาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) ต่อมาแผนพัฒนาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) สำหรับแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศ และการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน ส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันสูงขึ้นในหลายด้านและสามารถปรับตัวรับมือกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพสะท้อนได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยโดยรวมที่ไม่ได้รับผลกระทบและอยู่ระหว่างร้อยละ 66 - 68 มีปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็งการมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชนและความอบอุ่นของครอบครัวที่ส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเมื่อสิ้นไตรมาสที่ 3 ปี 2557 หนี้ครัวเรือนมียอดคงค้าง 10.22 ล้านล้านบาท ขยายตัวเพียงร้อยละ 7.7 ชะลอลงมาก เมื่อเทียบกับช่วงที่ขยายตัวสูงสุด (ไตรมาสที่ 2 ปี 2555) ที่ร้อยละ 18.1 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมาอยู่ที่ร้อยละ 84.7 ส่วนหนึ่ง เพราะ GDP ที่เป็นตัวส่วนของสัดส่วนนี้ยังขยายตัวได้ต่ำกว่าการขยายตัวของหนี้ นอกจากนี้ ผลกระทบของหนี้ครัวเรือนต่อระบบสถาบันการเงินไทยคาดว่าจะยังค่อนข้างจำกัด เนื่องจากผู้ปล่อยกู้หลักแก่ภาคครัวเรือน 3 อันดับแรก ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนรวมกันถึงประมาณร้อยละ 87 ของ หนี้ครัวเรือนทั้งระบบ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทางการและมีกลไกการดูแลความเสี่ยงของตนเอง นอกจากนี้ เมื่อดูจากวัตถุประสงค์การกู้ยืมพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่กู้ยืมเพื่อใช้ลงทุนในสินทรัพย์ เช่น บ้าน รถยนต์ และเพื่อประกอบธุรกิจ มากกว่านำไปใช้จ่ายส่วนบุคคล โดยในส่วนของสินเชื่อที่อยู่อาศัยและ

สินเชื่อก่อนหน้านั้นเป็นสินเชื่อที่มีหลักประกัน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) อีกทั้งปัญหาหนี้สินครัว หนี้สินข้าราชการ หนี้สินเกษตรกร เป็นปัญหาที่พบอยู่ในสังคมไทย นอกจากนี้สถาบันการเงินในระบบได้แข่งขันกันส่งเสริมให้คนไทยสร้างหนี้เพิ่มขึ้นในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะหนี้สินสำหรับการบริโภคผ่านบัตรเครดิตและสินเชื่อเงินผ่อน ซึ่งหนี้สินเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้คนมีรายได้หรือมีความสามารถในการชำระหนี้เพิ่มขึ้นในอนาคต ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาหนี้สินของภาคประชาชนส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความเข้าใจเรื่องเงินของคนไทยและปัญหาหนี้สินของภาคประชาชนได้กลายเป็นต้นตอที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความแตกแยกที่กำลังบั่นทอนสังคมไทยให้อ่อนแอ ปัญหาเรื่องเงินออมและปัญหาเรื่องหนี้สินของคนไทยเป็นปัญหาใหญ่ที่หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงินเฉพาะกิจหลายแห่งพยายามเร่งดำเนินการแก้ไข ผ่านโครงการหลายโครงการ ตั้งแต่แผนพัฒนาระบบการเงินของประเทศ แผนพัฒนาตลาดทุน การพัฒนาระบบการออมภาคประชาชน และอีกหลายโครงการทั้งที่เป็นประชารัฐวิวัฒน์และประชานิยม โครงการเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การวางโครงสร้างพื้นฐานระบบการเงินของประเทศและสนับสนุนให้เกิดกลไกการเงินทางเลือกที่จะตอบโจทย์การออมและปัญหาหนี้สินของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม แต่โครงการเหล่านี้จะไม่ประสบความสำเร็จถ้าคนไทยยังขาดความเข้าใจเรื่องความพอเพียง ตราบใดที่การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญในทางปฏิบัติน้อยกว่าที่ควร และการดำเนินการที่ผ่านมาขาดการประเมินอย่างจริงจัง หน่วยงานของรัฐต่างคิดต่างทำแม้ว่าหลายโครงการเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีมากก็ตาม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นจำเป็นต้องส่งเสริมความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต (Life skill) ให้กับประชาชนและจะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ผลักดันให้เกิดโครงการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความพอเพียงให้แก่คนไทยอย่างเป็นระบบ ในลักษณะที่เป็นวาระแห่งชาติ ที่ต้องทำต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน เพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้แก่คนไทย สังคมไทย และเศรษฐกิจไทยในระยะยาว (วิโรจน์ สันติประภาพ, 2554)

ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ช่วงปลายของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี หมายถึงการมีศักยภาพในการครองชีพที่ดีก็สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศได้ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้นเพื่อกระจาย

ความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ให้ความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยยึดพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่างๆ ในชนบท รวมถึงส่งเสริมความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุเป้าหมาย การอยู่ดีมีสุขของประชาชนในท้องถิ่น

ชุมชนทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นชุมชนที่อยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย มีลักษณะเด่นคือ การผสมผสานทางประเพณี วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและมุสลิมอย่างสันติสุข อีกทั้งเป็นชุมชนเป้าหมายของการส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา ในปัจจุบันชุมชนทรายขาวได้ถูกเลือกจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่พัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปี 2554-2557 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ชุมชน ท้องถิ่นนำอยู่อย่างพอเพียงด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน” ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารและพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมกระบวนการสร้างความร่วมมือและสนับสนุนภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสู่ความมั่นคง ดำรงความยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นชุมชนต้นแบบสร้างพื้นที่การเรียนรู้และขยายผลการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้ทราบว่า ระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาประชาชนในตำบลทรายขาวได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาระดับความเข้าใจของประชาชน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด และต้องการเปรียบเทียบความเข้าใจของประชาชนในชุมชนทรายขาวเกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับชุมชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ใน 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี และด้านจิตใจ ของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นประชาชนของตำบลทรายขาว อำเภอกอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 265 ครัวเรือน จากจำนวนประชากรครัวเรือนทั้งหมด 789 ครัวเรือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หัวหน้าครัวเรือน ที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลทรายขาว อำเภอกอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยมีรายละเอียดจำนวนครัวเรือนแยกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านลำหยง จำนวน 143 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 บ้านหลวงจันทร์ จำนวน 123 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 บ้านทรายขาวออก จำนวน 157 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 บ้านควนลังงา จำนวน 131 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 บ้านทรายขาวตก จำนวน 110 ครัวเรือน และหมู่ 6 บ้านลำอาณ จำนวน 125 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 789 ครัวเรือน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2554) โดยกลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) คิดเป็นร้อยละ 34 ของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านจากประชากรครัวเรือน 789 ครัวเรือน ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือนในตำบลทรายขาวโดยวิธีการของ Taro Yamane (1970) อ้างใน ประคอง กรรณสูตร (2538) โดยมีรายละเอียดจำนวนครัวเรือนแยกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านลำหยง จำนวน 48 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 บ้านหลวงจันทร์ จำนวน 41 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 บ้านทรายขาวออก จำนวน 53 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 บ้านควนลังงา จำนวน 44 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 บ้านทรายขาวตก จำนวน 37 ครัวเรือน และหมู่ที่ 6 บ้านลำอาณ จำนวน 42 ครัวเรือน รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งสิ้น 265 ครัวเรือน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นประชาชนอาศัยอยู่ในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้ของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน จำนวนการถือครองที่ดิน และจำนวนครั้งการได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรตามความรู้ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง 5 ด้านตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี และด้านจิตใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ปฏิบัติในท้องถิ่นมีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert scales) 5 ระดับ และทำการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 26 คน จากนั้นนำผลการตอบแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2545) และในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปร 2 กลุ่มจะใช้การทดสอบค่า (T-test) และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปร 3 กลุ่มจะใช้การทดสอบค่า (F-test) เมื่อพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่จะใช้วิธีของ Scheffé (1999)

ผล

1. จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 265 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี ร้อยละ 26.80 มีระดับการ ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 30.60 รายได้อยู่ในช่วง 3,001-6,000 บาท/เดือน ร้อยละ 38.90 มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 53.20 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนการถือครองที่ดิน 1 - 5 ไร่ ร้อยละ 48.30 และ ไม่เคยรับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเคยอบรม จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 25.30

2. ระดับความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ในภาพรวมมีความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพึ่งตนเองด้านจิตใจ มีผลความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และค่าเฉลี่ยความเข้าใจ รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ การพึ่งตนเองด้านสังคม ($\bar{X} = 3.49$) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.35$) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.31$) และค่าเฉลี่ยระดับปานกลางลำดับสุดท้ายได้แก่ พึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.16$)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในท้องถิ่น จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษารายได้ของครัวเรือน ภาวะหนี้สินจำนวน การถือครองที่ดิน และจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

3.1 หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 61 ปี ขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 31-40 ปี ($\bar{X} = 3.50, = 3.15$) และด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.85, = 3.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยีแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.47, = 3.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 หัวหน้าครัวเรือนนี้มีรายได้แตกต่างกัน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างในด้านพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 9,001-11,000 บาท/เดือน กับหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 0-3,000 บาท/เดือน ในด้านพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.53, = 3.16$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 11,000 บาท/เดือนขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านพึ่งตนเอง ด้านสังคมแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 0-3,000 บาท/เดือน ($\bar{X} = 3.88, = 3.28$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สิน 10,001-50,000 บาท ($\bar{X} = 3.43$, $\bar{X} = 3.25$) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.54$, $\bar{X} = 3.34$) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.42$, $\bar{X} = 3.16$) และด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.26$, $\bar{X} = 2.94$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 หัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน จำนวน 6-10 ไร่ มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ ($\bar{X} = 3.53$, $\bar{X} = 3.12$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบความแตกต่างด้านการพึ่งตนเอง ด้านสังคม ระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวนการถือครองที่ดิน 6-10 ไร่ กับหัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวน การถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ และ 1-5 ไร่ ($\bar{X} = 3.68$, $\bar{X} = 3.41$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังพบว่ามีความแตกต่างของหัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวน การถือครองที่ดินตั้งแต่ 15 ไร่ขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวนการถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ ($\bar{X} = 3.71$, $\bar{X} = 3.14$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 หัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านสังคม แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยอบรม อบรม 1 ครั้ง และอบรม 2 ครั้ง ($\bar{X} = 3.76$, $\bar{X} = 3.40$, $\bar{X} = 3.39$, $\bar{X} = 3.40$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น กรณีศึกษาประชาชนที่มีหัวหน้าครัวเรือน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติงานท้องถิ่นของหัวหน้าครัวเรือนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ในภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามียุ 1 ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนในตำบลทรายขาว มีค่านิยมด้านจิตใจที่ดี ทั้งนี้ เพราะชุมชนทรายขาวมีลักษณะเด่นคือ มีการผสมผสานทางประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นการหล่อหลอมให้ประชาชน มีสภาวะจิตใจที่ดีมีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชุมชนมีความเก่าแก่มากกว่า 400 ปี ในส่วนที่ผลการวิจัยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้นแสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี ยังต้องเร่งพัฒนาให้สอดคล้องไปกับด้านการพัฒนาจิตใจ และเป็นข้อบ่งชี้ว่าการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่พัฒนาท้องถิ่นภายใต้วิสัยทัศน์ “ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่อย่างพอเพียงด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยปรัชญาอย่างยั่งยืน” ตามแผนการดำเนินการงานของกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ที่ได้เลือกพื้นที่ตำบลทรายขาว เป็นพื้นที่เป้าหมาย ระยะดำเนินการตั้งแต่ปี 2554-2557 ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ถึงแม้ว่าจะมีการวางยุทธศาสตร์การดำเนินการเป็น 4 ยุทธศาสตร์ก็ตาม เมื่อผลปรากฏว่า ความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นอยู่ในภาพรวมที่ระดับปานกลางทางหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องการและดำเนินการติดตามผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวภายในปี 2557 ต่อไป

2. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเดชา กลิ่นจันทร์ (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมาแสดงให้เห็นว่า อายุไม่มีผลต่อความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นเมื่อพิจารณารายด้านพบความแตกต่างกันของการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ด้วยการพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีอายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ

31-40 ปี การที่ผลวิจัยปรากฏ เช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการสั่งสมประสบการณ์ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่ได้เห็นการเปลี่ยนผ่านของกาลเวลาตามอายุขัยที่มีมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2550) ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่งจะประกอบด้วย ความใส่ใจ (Attention) การจดจำ (Retention) การลอกเลียนแบบ (Reproduction) และแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งพฤติกรรมของคนเราจะเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขสภาพแวดล้อม และการสั่งสมประสบการณ์นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งพาตนเองด้านจิตใจของหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป กับหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 31-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนที่อายุ 61 ปีขึ้นไป นั้นมีความเข้าใจในด้านการพึ่งตนเองทางจิตใจที่สูงกว่า ด้วยวัยวุฒิที่มีมากกว่านั้น รวมกับประสบการณ์ทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการทางจิตใจของบุคคล การที่บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมจะทำให้มีความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ และประสบการณ์ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่า จะทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่กว้างขวางและมีการพัฒนาการทางจิตใจในระดับที่สูง นอกจากนี้สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบภายในของพฤติกรรม คือ การเรียนรู้สิ่งที่สั่งสมไว้ (Habit) หมายถึง ความรู้ความสามารถ ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ อันเป็นผลจากการเรียนรู้ (Learning) พัฒนาการ (Development) หรือวุฒิภาวะ (Maturation) (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550)

3. หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลับพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น ด้านการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีนั้นมีโอกาสที่จะรับรู้เรื่องต่างๆ ด้านเทคโนโลยีจากกระบวนการสั่งสมเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย มีการเข้าร่วมกิจกรรม ที่หลากหลายพบว่า การพัฒนาระบบกระบวนการคิดวิเคราะห์ ที่ได้จากการศึกษาจึงมีความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีได้ดีกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

4. หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 9,000-11,000 บาท/เดือน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ แตกต่าง

จากหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 0-3,000 บาท/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 9,001-11,000 บาท/เดือน มีการวางแผนในการทำมาหากิน และมีการแบ่งสัดส่วนที่ดินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังมีการปลูกพืชหมุนเวียนทำให้มีกินทั้งปี และการเพาะปลูกก็ใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีความแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้ 0-3,000 บาท/เดือน ในการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ

5. หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวม แตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffé (1999) พบความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและด้านเทคโนโลยี กล่าวคือ ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สิน 10,001 – 50,000 บาท ในด้านสังคมพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สิน 10,001 – 50,000 บาท นอกจากนี้ ยังพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่น แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือน ที่มีภาวะหนี้สิน 10,001 – 50,000 บาท และสุดท้ายพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติในท้องถิ่น แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สิน 10,001 – 50,000 บาท ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหลักในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง กล่าวคือ มีความเข้าใจในด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตนเอง สำหรับด้านสังคม มีความเข้าใจที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้จักกระบวนการในการใช้ชีวิตที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคง และแข็งแรงและในด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความเข้าใจและจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุดเพื่อความมั่นคงในชุมชนท้องถิ่นส่วนในด้านเทคโนโลยีนั้น มีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีในชุมชนและสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของตนเอง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่มีหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท มีความเข้าใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือน ที่มีภาวะหนี้สิน 10,001 – 50,000 บาท

6. หัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวนการถือครองที่ดินแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่มีการถือครองที่ดิน 6-10 ไร่ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการถือครองจำนวนที่ดินที่มากกว่ามีโอกาสนำรูปแบบทางการเกษตรหรือการจัดการบริหารพื้นที่ ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มากกว่า อีกทั้งผู้ที่ถือครองที่ดินจำนวน 6-10 ไร่ขึ้นไป มีการวางแผนการร่วมกันภายในสมาชิกครัวเรือนและมีการนำการเกษตรแบบครบวงจร อีกทั้งมีเงินทุนหมุนเวียนในการทำเกษตร จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยทุนหมุนเวียนในการทำเกษตรสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดิน 6-10 ไร่ มีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านสังคม แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดินสังคม แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ และ 1-5 ไร่ ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ เพราะหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน 1 ไร่ และ 1-5 ไร่ นั้น มีการพบปะและประชุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านพัฒนาสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชนน้อย อีกทั้งยังขาดความเข้าใจในการจัดสวัสดิการต่างๆ ในชุมชน และไม่คอยเห็นความสำคัญที่จะทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อภาครัฐ ซึ่งแตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน 6-10 ไร่ ที่มีการพึ่งตนเองทางสังคมที่สูงกว่า และเมื่อผลการวิจัยยังพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดินตั้งแต่ 15 ไร่ขึ้นไป มีความเข้าใจ ในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างจากหัวหน้าครัวเรือนที่จำนวนการถือครองที่ดินน้อยกว่า 1 ไร่ ผลที่ปรากฏเช่นนี้ เพราะว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน 15 ไร่ ขึ้นไป มีโอกาสในการจัดการที่ดิน เช่น การกักเก็บน้ำการเกษตรไว้ใช้ในหน้าแล้งสามารถใช้ปุ๋ยที่ผลิตเองจากธรรมชาติ เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี เนื่องจากมีที่ดินมากกว่าที่จะนำทรัพยากรในท้องถิ่นของตนมาทำปุ๋ยที่ผลิตเองจากธรรมชาติ เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี เนื่องจากมีที่ดินมากกว่าโอกาสที่จะนำทรัพยากรในที่ดินของตนมาทำปุ๋ยย่อมมีมากกว่าจึงทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า สิ่งต่างๆ ข้างต้นที่กล่าวมาจึงทำให้หัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน 15 ไร่ ขึ้นไปมีความแตกต่างกับหัวหน้าครัวเรือนที่ถือครองที่ดิน จำนวนน้อยกว่า 1 ไร่ ในด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

7. หัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวนครัวเรือนที่ได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบความแตกต่างของหัวหน้าครัวเรือนที่มีจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป มีความเข้าใจในการนำ

แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านสังคมรวมแตกต่าง หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยอบรมเลย อบรม 1 ครั้ง และอบรม 2 ครั้ง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ได้รับการฝึกอบรมมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป ย่อมได้รับความรู้ ซึ่งนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่มากกว่าผู้ที่ไม่เคยอบรมเลย อบรม 1 ครั้ง และอบรม 2 ครั้ง ในด้านสังคมนั้น ผู้ได้รับการฝึกอบรมมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป จะมีการพบปะและประชุมกันในชุมชนเป็นประจำ มีการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์กันภายในครัวเรือนที่มากกว่า มีความเข้าใจในการจัดสวัสดิการ ด้านสาธารณสุข โภค และการบริการต่างๆ ในชุมชน อีกทั้งยังมีความคุ้นเคยกับภาครัฐ ซึ่งในหน่วยบริการในพื้นที่มากกว่า ดังนั้นจึงทำให้มีความแตกต่างกันของผู้เข้าอบรมมากกว่า 3 ครั้ง กับผู้ไม่เคยอบรมเลย อบรม 1 ครั้ง และอบรม 2 ครั้ง

สรุปผล

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภาพรวมของความเข้าใจในการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในท้องถิ่นของหัวหน้าครัวเรือน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าด้านที่สูงที่สุดคือด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างกันทางสถิติของภาพรวมของการเปรียบเทียบกันระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามในทุกด้าน ดังหลายประเด็นที่กล่าวมาแล้ว ในหัวข้อผลการวิจัย ดังนั้นการที่หน่วยงานของรัฐที่จะจัดทำยุทธศาสตร์ของท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องคำนึงถึงตัวแปร ความแตกต่างของอายุ การศึกษา รายได้ ภาวะหนี้สิน การถือครองที่ดิน และจำนวนครั้งของการอบรม ให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้าน อันได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี และด้านจิตใจ หน่วยงานที่ส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรหาจุดร่วมระหว่างแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวทางการปฏิบัติตามหลักศาสนา เนื่องจากผู้คนในชุมชนดังกล่าวมีจุดเด่นในด้านการพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจในระดับมาก เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ทางด้านประวัติศาสตร์มากกว่า 400 ปี ซึ่งจะทำให้มีความเข้าใจในแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงง่ายขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจังและควรจัดกิจกรรมที่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างคนในชุมชนทุกระดับ ทั้งคนที่มีหนี้สินมาก มีหนี้สินน้อย คนที่มีที่ดินมาก คนที่มีที่ดินน้อย และอื่นๆ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2544). *กลยุทธ์การบริหารกองทุนหมู่บ้าน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2554). *แบบสอบถามข้อมูล จปฐ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). *แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมในประเทศไทย และต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). *สถานการณ์หนี้ครัวเรือนและมาตรการของไทยในปัจจุบัน*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2558 จาก : [https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEAN Community/Bankers Talk/Vol3Issue1.pdf](https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEAN%20Community/Bankers%20Talk/Vol3Issue1.pdf).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ประคอง กรรณสูตร. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิโรจน์ สันติประภพ. (20 สิงหาคม 2554). *วางยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนตลาดหุ้น*. *ประชาชาติธุรกิจ*, 36, หน้า 14.
- เดชา กลิ่นจันทร์. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, บัณฑิตวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2550). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริ*. ม.ป.ป : ม.ป.ท (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Scheffé, H. (1999). *The Analysis of Variance*. New York: Wiley.